

Asia: VN/22156/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 1.9.2022, dnro VN/22156/2022

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI TIILIKKAJÄRVEN KANSALLISPUISTON LAAJENTAMISESTA

Yleistä

Metsähallitus suhtautuu myönteisesti esitykseen Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta ja pitää hankkeen tavoitteita arvokkaina. Erityisesti Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan kannalta esitetyn laajennuksen rajausta on kuitenkin ongelmallinen, minkä vuoksi siihen esitetään joitakin pienenhöjää muutoksia.

Jatkuvan kasvatuksen havaintoalueen merkitys

Ympäristöministeriön Tiilikkajärven kansallispuiston laajennusesityksen rajausta sisältää noin 1 326 ha Metsähallituksen liiketoiminnan alueella sijaitsevaa jatkuvan kasvatuksen havaintoaluetta. Kansallispuiston laajentaminen esityksen mukaisesti pienentäisi jatkuvan kasvatuksen havaintoaluetta niin paljon, että se jouduttaisiin lopettamaan. Lisäksi menetettäisiin kahdeksan perustettua kestokoealuetta kokonaan ja yksi osittain.

Rautavaaran jatkuvan kasvatuksen havaintoalue on perustettu vuonna 2019 samaan aikaan kuin Suomussalmen ja Savukosken vastaavat alueet. Rautavaara valittiin havaintoalueen sijoituspaikaksi, koska haluttiin tukea Metsä-Kartanon kurssikeskuksen toimintaa ja myös Pumpulikirkon Natura-alueen tavoitteita. Havaintoalueella ei tehdä avohakkuita.

Jatkuvan kasvatuksen havaintoalueet on perustettu pinta-alaltaan laajoina, jotta saadaan maisematason tietoa jatkuvapeitteisen metsänkäsitteilyn vaikutuksesta metsätalouteen, virkistyskäyttöön, riistaan ja monimuotoisuuteen. Havaintoalueet on jaettu seitsemään käsitteilyvyöhykkeeseen, josta kullakin käytetään tiettyä peitteisen metsätalouden hakkuutapaa.

Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että myös käsittelyvyöhykkeet ovat itsessään niin laajoja, että niissäkin voidaan tehdä maisematason tarkasteluja.

Käsittelyvyöhykkeille on perustettu edustava kestokoeverkosto, jonka avulla tutkitaan puuston kehitystä ja metsiköiden taimettumista poiminta- ja suojuspuuhakkuussa sekä pienalakasvatuksen pienaukotuksissa. Tutkimuksessa keskitytään maanmuokkauskäsittelyjen ohella metsikön tiheysvaihtelusta aiheutuvien vaikutusten selvittämiseen.

Havaintoalueet on valittu siten, että ne edustavat rakenteeltaan ja kasvupaikkajakaumaltaan tavanomaisia valtion talouskäytössä olevia metsiä. Lisäksi niissä on myös muita tärkeitä maankäyttömuotoja, kuten virkistys- ja matkailukäyttöä ja maisema-arvoja.

Havaintoalueilta saadaan tietoa peitteisen metsätalouden laajamittaisesta käytöstä operatiivisella tasolla ja erityisesti mäntyvaltaisissa metsissä. Suunnittelun, metsänhoidon ja puunkorjuun osaaminen peitteisessä metsätaloudessa kehittyy. Tunnistetaan peitteisen metsätalouden tehokkaimmat soveltamistavat ja kannattavimmat soveltamiskohteet. Tietämys peitteisen metsänkäsittelyn hakkuutapojen tuhoriskeistä kasvaa.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) kanssa on yhteistyössä perustettu kestokokeet puuston kehityksen ja taimettumisen seurantaan eri hakkuutavoin käsitellyissä metsiköissä ja erilaisilla maanmuokkausmenetelmillä. Puunkorjuun tuottavuusselvitykset on käynnistetty Metsäteho Oy:n koordinoimassa ja korjuuyrittäjien kanssa yhteistyössä toteutettavassa tutkimuksessa.

Riistakantojen vaihtelua seurataan havaintoalueelle perustetulla riistakolmiolla.

Metsähallitus on panostanut yhteiskumppaneidensa kanssa havaintoalueen tutkimustoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen useita satojatuhansia euroja.

Lukuisat ryhmät ovat käyneet tutustumassa havaintoalueeseen. Havaintoalue on herättänyt myös kansainvälistä kiinnostusta ja ulkomailta on käynyt kiinnostuneita tutustumassa alueeseen. Havaintoalueen lopettamisen myötä menetettäisiin yksi sen merkittävä hyöty eli puuston ja maiseman kehityksen seuraaminen pidemmällä aikavälillä, mistä moni alueeseen tutustunut on kiinnostunut.

Jatkuvan kasvatuksen havaintoalueelle on laskettu hakkuusuunnite. Laajennusosan osuus suunnitteesta on 3 200 m³/v. Laajennusosan metsätalouden talousvaikutus on 1,5 milj. €/v.

Esitys kansallispuiston laajennuksen uudelleenrajauksesta

Kansallispuiston laajennusesityksen rajausta muuttamalla on mahdollista säilyttää jatkuvan kasvatuksen havaintoalue ja saavuttaa laajennusesityksen tavoitteet. Metsähallituksen metsätalousliiketoiminnan näkökulmasta kansallispuiston laajennuksen rajausta olisi syytä muokata erillisen karttaliitteen mukaisesti. Karttaliitteen rajauksella havaintoalueen maisematason tarkastelut ovat edelleen mahdollisia ja kaikki kestokoealat säilyvät. Kansallispuisto laajenisi Pumpulikirkolta Ylä-Keiritty järven rannoille ja Metsä-Kartanon kurssikeskukselle saakka sekä edelleen Haravalehdon suojelualueelle sisältäen keskeiseltä osin Metsä-Kartanoa ympäröivät retkeilypolut.

Uusi rajausehdotus on laadittu yhdessä Rautavaaran kunnan ja Pohjois-Savon liiton kanssa.

Metsähallituksen esittämä rajausesitys toteuttaa Ympäristöministeriön esityksen tavoitteet:

- Toteuttaa hallitusohjelmaa – luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen
- Toteuttaa suojelutarkoituksiin varattujen alueiden suojelu kansallispuistona
- Saattaa lisää alueita suojelun piiriin
- Luoda laaja ja eheä luonnonsuojelullinen kokonaisuus
- Luoda virkistyskäytöllinen yhteys nykyisestä kansallispuistosta Pumpulikirkolle ja Metsäkartanolle
- Parantaa edellytyksiä luontomatkailun kehittämiseksi Rautavaaran kunnassa ja tukea itäisen Suomen elinvoiman vahvistamista

Säilyttämällä jatkuvan kasvatuksen havaintoalue ja laajentamalla Tiilikajärven kansallispuistoa Metsähallituksen esittämällä tavalla luodaan erinomainen kokonaisuus alueen elinvoiman vahvistamiseksi.

Kansallispuiston laajentaminen jatkuvan kasvatuksen havaintoalueelle lisäisi monimuotoisuutta nykyiseen nähden vähän. Ehdotetulla laajennusosalla sijaitsevat monimuotoisuuden kannalta tärkeät ja arvokkaat kohteet on turvattu ja suojeltu METSO 10000:ssa ja alue-ekologisen suunnittelun luonto- ym. kohteilla. Alueelle on tehty Natura-luontotyyppi-inventoinnit ja uhanalaista luontotyyppiä olevat kohteet on turvattu.

Ehdotetulla laajennusosalla on metsätalouden käytössä olevaa aluetta 1 326 ha, josta on metsämaata 1 195 ha. Metsämaasta on hakkuilla tai metsänhoitotöillä käsitelty viimeisen noin 20 vuoden aikana 931 ha. Metsät ovat aktiivisen metsänkäsitteilyn piirissä sisältäen paljon taimikoita, nuoria kasvatusmetsiä ja ojitettuja soita. Lehtoja tai lehtomaisia kankaita ei ole. Laajennusosalla on tehty vuodesta 2019 alkaen havaintoalueen käsittelyohjeiden mukaisia hakkuita 117 ha.

Metsäkartanon alue

Metsähallitus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että Nuorisokeskus Metsäkartanon alue on esitetty kansallispuistorajauksen sisälle. Metsähallitus esittää harkittavaksi, että Metsäkartanon vuokrasopimuksella hallinnoima alue yleiskaavan RM-alueen mukaisen rajauksen mukaisesti olisi järkevää ja käytännöllistä jättää tulevien muuttuvien tarpeiden vuoksi kansallispuistorajauksen ulkopuolelle.

Kyseisen alueen jatkokehittämisen ja tarpeellisten rakentamis- ja muiden ei vielä tiedossakaan olevien kehittämis- ym. tarpeiden vuoksi on selkeämpää ja järkevämpää jättää ko. alue kansallispuistorajauksen ulkopuolelle. Metsäkartanon alueella on paljon rakennuksia, ja toimintapaikkoja, sekä alueella järjestetään jo nyt nuoriso- ja urheiluleirejä, yritystilaisuuksia sekä muita tapahtumia. Tulevaisuudessa kansallispuistolajennuksen toteutuessa nämäkin toiminnot lisääntyvät ja uusia tarpeita tulee ilmenemään. Tällöin ratkaisujen toteuttaminen on jouhevampaa, jos alue ei ole kansallispuistorajauksen sisällä. Tällaisesta ratkaisusta on hyvä kokemus viime vuosilta Hossan kansallispuiston osalta, jolloin matkailupalvelun kehittämis- ja kaavoitusalueet ja mm. luontokeskus jätettiin kansallispuiston ulkopuolelle. Ratkaisu on osoittanut hyväksi. Esitetty ratkaisu ei myöskään estä Metsäkartanon alueen olemista tulevan kansallispuiston keskeisenä opastus- ja lähtöpisteenä. Lisäksi todetaan, että Metsäkartanon hallinnoimalla alueella ovat muinaisjäännökset ovat tiedossa ja ne on suojeltu muinaismuistolain nojalla. Tulevissa mahdollisissa Metsäkartanon alueen kehittämissuunnitelmissa, kaavoituksissa ja muissa toiminnoissa nämä tulevat huomioiduksi em. lain perusteella eikä edellytä kansallispuistoon liittämistä.

Edellä mainittu ratkaisu jättää Metsäkartanon hallinnoima alue kansallispuistorajauksen ulkopuolelle tukisi myös laajennuksen tavoitteita luoda edellytyksiä luontomatkailun kehittämiseksi Rautavaaran kunnassa. Samoin se tukisi matkailuelinkeinon vahvistamista mm. helpottamalla yrittäjien ja palvelujen saamista alueelle.

Yleiskaavan mukainen RA-lomarakennuspaikka

Tiilikan kansallispuiston laajennusehdotuksen rajauksessa on hyvin huomioitu Metsäkartanon läheisyyteen Metsähallituksen hallinnoimalle alueelle kaavoitettu Ranta-asemakaavan muutos ja laajennus jättämällä se ehdotuksessa kansallispuiston laajennuksen ulkopuolelle. Valmis kaava tarjoaa mahdollisuudet tukea matkailupalvelujen ja loma-asumisen kehittymistä luontomatkailun kysynnän lisääntyessä kansallispuiston kiinnostuksen ja kävijämäärien kasvaessa.

Metsähallitus esittää rajausehdotukseen muutosta siltä osin, että yleiskaavan mukainen RA-lomarakennuspaikka rajataan laajennusalueen ulkopuolelle (kts liitekartta alla). Kyseinen lomarakennuspaikka on Suomen valtion, Metsähallituksen omistama ja vuokrattu kaavan käyttötarkoituksen mukaisesti yksityiselle. Vuokralainen omistaa kyseisellä rakennuspaikalla olevat rakennukset. Tontti rajautuu Metsäkartanolle johtavaan tiehen, eikä rakennuspaikan liittämisellä kansallispuistoon ole merkitystä kansallispuistolaajennuksen tavoitteiden toteutumisen osalta eikä tontilla ole luonnonsuojelullisia arvoja. Metsäkartanon länsipuolella olevat yksityisen omistamat maat jäävät myös kansallispuiston laajennuksen ulkopuolelle.

Liitekartta: RA- tontti, jota esitetään jätettäväksi kansallispuistorajauksen ulkopuolelle (toimitettu emailitse YM:öön)

Metsästys, kalastus ja moottorikelkkareitistö

Kansallispuistoon liitettäväksi esitettävillä valtion mailla metsätetään hirvieläimiä sekä pienriistaa. Alueet ovat olleet myös ilveksen ja karhun metsästyksen piirissä. Laajennusalueella on kaksi hirvieläinten metsästyslupa-alueita ja kolme hirvieläinten metsästysvuokrasopimusta. Lisäksi laajennusalue leikkaisi noin 2 700 hehtaaria Jyrkkä-Kontion ja Sierra-Yöttäjän pienriistan lupa-alueista. Vuonna 2021 Jyrkkä-Kontion lupa-alueelle myytiin 1 415 lupa-vuorokautta ja Sierra-Yöttäjään 2 085 lupa-vuorokautta.

Säilyttämällä jatkuvan kasvatuksen havaintoalue ja laajentamalla Tiilikkajärven kansallispuistoa Metsähallituksen esittämällä tavalla voidaan paremmin huomioida erämatkailun edellytykset Metsäkartanon lähialueilla. Metsähallitus esittää harkittavaksi, että kansallispuiston laajentuessa säilytetään hirvieläinten metsästysoikeudet ja metsästysmahdollisuudet entisellään.

Laajennusosalla sijaitsee metsästysseuran tukikohta Tuomaanlammen rannalla ja yksityisen vuokratontti Ylä-Keyrityn rannalla. Ylimmäinen-Apulainen lampeen on kalastusvuokrasopimus. Laajennusalueelle sijoittuu moottorikelkkareitistöä, jonka ylläpito ja kehittäminen tulisi turvata myös kansallispuiston alueella.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Oikarinen Susanna
Metsähallitus